

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอน คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอนไม่ว่าจะเป็นผู้สอนในระดับใด จะดำเนินการสอนได้ดีและมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อได้รู้จักและเข้าใจลักษณะธรรมชาติของผู้เรียนเป็นอย่างดี (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ทราบลักษณะ หรือวิธีการเรียนของผู้เรียน ซึ่งแต่ละคนย่อมมีไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการเรียนการสอนน่าจะได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างกันระหว่างบุคคล ดังที่ พรอคเตอร์ (Proctor, 1968) ได้กล่าวไว้ว่าไม่มี 2 คนใดที่จะสามารถเรียนได้ในอัตราเดียวกันจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สอนจะต้องรู้จักนักศึกษาเป็นรายบุคคล หรือดังที่ โบก (Bogue, 1974) ได้อธิบายให้เห็นว่านักศึกษามีความแตกต่างกันในวิธีการเรียน นักศึกษาบางคนสามารถเรียนได้ดี โดยการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเองเพียงแต่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ บ้างก็เรียนรู้จากการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการทำความเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียนตลอดจนการเรียนรู้ของผู้เรียน อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นผู้สอนจะต้องเข้าใจและรู้ว่าผู้เรียนมีแบบการเรียนรู้เป็นอย่างไร มีวิธีการศึกษา (How to Study) อย่างไร หรือจะจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียนได้มากที่สุดได้อย่างไร (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524) นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องแบบการเรียนรู้ของนักศึกษายังสามารถจะนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างประสบการณ์ในการเรียนได้ดีที่สุด และส่งเสริมการพัฒนานักศึกษาอีกด้วย (Bishop, 1986) หรือแม้แต่ข้อสรุปจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ทุกคนชอบแตกต่างกัน พบว่าเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผน

จัดสภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน ซึ่งทำให้เกิดผลดีตามมาคือ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่ดีต่อวิชาอื่น ๆ (อัจฉรา ธรรมาภรณ์, 2531)

ดังนั้นจึงนับได้ว่า การทำความเข้าใจหรือการได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนิสิต นักศึกษา วิธีการเรียน หรือแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและควรคำนึงถึง หรือให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะได้เข้าใจนิสิตนักศึกษา และได้ทราบถึงวิธีการหรือแบบการเรียนของนิสิตนักศึกษาโดยตรงแล้ว ยังสามารถทำให้การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย จะเห็นได้จากข้อสรุปจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียเกี่ยวกับเรื่องการสอน ในปี ค.ศ. 1971 ซึ่งสรุปให้เห็นว่าการสอนที่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้มีเพียงแบบเดียวแต่มีหลายแบบ และการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการเป็นพิเศษ กับแบบการเรียนที่แตกต่างกันไปของนักศึกษาด้วย (Wilson and others, 1975) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาพึงตระหนักและให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

มหาวิทยาลัยศิลปากร นับเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาสถาบันหนึ่ง ที่มีจุดเริ่มต้นมาจากโรงเรียนประณีตศิลปกรรม (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530) สังกัดกรมศิลปากร จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกหัดอบรมวิชาจิตรกรรมและประติมากรรม แก่ข้าราชการและผู้สนใจ อบรมสั่งสอนและถ่ายทอดวิชาช่างศิลป์แขนงต่าง ๆ และหาทางเผยแพร่งานศิลปะให้ประชาชนรู้จักและรู้คุณค่า จนกระทั่งรัฐบาลในสมัยนั้นได้ตระหนักเห็นความสำคัญของศิลปะ ว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งสาขาหนึ่งของชาติ ที่จำเป็นต้องบำรุงรักษา ส่งเสริมให้ก้าวหน้า จึงได้มีการยกฐานะโรงเรียนศิลปากรเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งในระยะแรกเปิดสอนเพียงคณะจิตรกรรมและประติมากรรมเพียงคณะเดียว ต่อมาจึงจัดตั้งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์ ขึ้นตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนของทั้ง 4 คณะวิชาดังกล่าวจะเน้นไปทางด้านศิลปะ วิจิตรศิลป์ ประยุกต์ศิลป์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ ต่อมาได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทุกสาขาวิชา ทำให้มีการขยายสถานที่ในการศึกษาเพิ่มขึ้นจากสถานที่เดิมซึ่งคับแคบบริเวณวังท่าพระ กรุงเทพฯ ได้ขยายงานไป ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม อันเป็นที่ตั้งของคณะวิชาต่าง ๆ 4 คณะ คือ คณะอักษรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และ

คณะเภสัชศาสตร์ ซึ่งทั้ง 4 คณะวิชาดังกล่าว นับเป็นการเพิ่มสาขาวิชาขึ้นมาอีก 3 สาขาวิชา นอกเหนือไปจากสาขาวิชามนุษยศาสตร์แล้ว คือ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์-ปริสทธิ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์

การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศิลปากร มีการพัฒนาเป็นลำดับ จากการศึกษา ที่เน้นหนักทางด้านศิลปะแต่เพียงอย่างเดียว การจัดการเรียนการสอน แบบและวิธีการศึกษา ตลอดจนลักษณะของนักศึกษาในคณะวิชาด้านศิลปะทั้ง 4 คณะแรก คือ คณะจิตรกรรม-ประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะโบราณคดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะมัณฑนศิลป์ ซึ่งเป็นคณะวิชาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีลักษณะเฉพาะที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนที่จะต้องมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการศึกษาออกสถานที่ การใช้อุปกรณ์เทคนิควิธีการที่แตกต่างไปจากสาขาวิชาอื่น ๆ อาทิเช่น การวาดเขียน การปั้น สลัก การก่อสร้าง การออกภาคสนาม เป็นต้น ซึ่งการศึกษาจะต้องใช้ลักษณะและเทคนิควิธีการเฉพาะตัวของผู้เรียน และเมื่อมหาวิทยาลัยศิลปากรได้ขยายคณะและสาขาวิชาเพิ่มเติมขึ้น การจัดการเรียนการสอนก็ย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้ของนักศึกษามีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม แต่ละชั้นปี และแต่ละสาขา ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของวิชา ตลอดจนลักษณะของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา มีความแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ เอนทวิสเซล (Entwistle อ้างใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530) ซึ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างของนักศึกษาแยกตามสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้

นักศึกษาสาขาวิชาอักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จะมีลักษณะภาษาดี ค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์สูง เหตุผลเฉียบขาด รุนแรง แต่เจ้าอารมณ์ มีบุคลิกภาพไม่แน่นอน และไม่ค่อยมีเหตุผลด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือทฤษฎีต่าง ๆ

นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ มีความสามารถด้านคำนวณสูง อารมณ์มั่นคง ทัศนคติทางสังคมค่อนข้างไปทางอนุรักษ์นิยม เพราะมีระเบียบแบบแผน มีคุณค่าทางสุนทรียต่ำ แต่ความคิดทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจสูง

นักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ มักจะไม่ค่อยมักใหญ่ใฝ่สูง ใจค่อนข้างคับแคบ คุณค่าทางศาสนาค่อนข้างต่ำ แต่เจ็บคม เจ้าปัญญา และสนใจในการเมือง เศรษฐกิจสูง

ลักษณะที่แตกต่างกันของนักศึกษานี้ ชี้ให้เห็นถึงการมีทัศนคติ ค่านิยม ความนึกคิดที่แตกต่างกันออกไป อันจะส่งผลให้มีการกระทำหรือพฤติกรรมที่ต่างกันออกไปด้วย ซึ่งตามหลักจิตวิทยาความรู้สึกนึกคิดอันเป็นพฤติกรรมภายใน จะส่งผลให้มีการแสดงออกซึ่งเรียกว่าพฤติกรรมภายนอก ดังนั้นนักศึกษาที่มีลักษณะความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ก็ย่อมจะแสดงพฤติกรรมเป็นไปเช่นนั้น อันนับเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป นักศึกษาคณะหนึ่งหรือคณะวิชา สาขาวิชา หรือแม้แต่สถาบันใดสถาบันหนึ่ง จึงย่อมจะมีลักษณะหรือการแสดงออกทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย การศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนการใช้เทคนิควิธีการ หรือแบบในการเรียนที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันออกไปได้

จากความสำคัญของเรื่องแบบการเรียน ตลอดจนลักษณะและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีการพัฒนามาโดยลำดับ นับตั้งแต่การเรียนการสอนที่เน้นทางด้านศิลปะ แต่เพียงอย่างเดียวมาจนครอบคลุมสาขาวิชาด้านอื่น ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่านักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรมีแบบการเรียนเป็นอย่างไร แต่ละสาขามีแบบการเรียนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ ในการนำมาพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการศึกษาในเรื่องแบบการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรนั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาวิจัยมาก่อนเลย ทั้งที่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอยู่มาก ดังได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เปรียบเทียบแบบการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร จำแนกตามระดับชั้นปี สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. มุ่งศึกษาแบบการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2533 โดยจัดกลุ่มคณะวิชาในมหาวิทยาลัยเป็นสาขาวิชา ได้ 3 กลุ่มสาขาวิชา ดังนี้

1.1 สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์

1.2 สาขาวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์

1.3 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ระดับชั้นปี แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ระดับต้น ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2

ระดับปลาย ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5

2.1.2 สาขาวิชา แบ่งเป็น 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

2.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แบบการเรียนของนักศึกษา 6 แบบ ตามแบบวัดการเรียนของกราชและไรช์แมน (Grasha and Reichmann) คือ

2.2.1 แบบอิสระ (Independent)

2.2.2 แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant)

2.2.3 แบบร่วมมือ (Collaborative)

2.2.4 แบบพึ่งพา (Dependent)

2.2.5 แบบแข่งขัน (Competitive)

2.2.6 แบบมีส่วนร่วม (Participant)

ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจมีตัวแปรแทรกซ้อน (Confounding Variables) ที่เกี่ยวข้อง หรือมีอิทธิพลต่อแบบการเรียนของนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา เช่นทัศนคติต่อวิชาชีพ สถานทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากร ระดับปริญญาตรี และได้ลงทะเบียนเรียนในภาคปลาย ปีการศึกษา 2533

ระดับชั้นปี หมายถึง ชั้นปีที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ แบ่งเป็นระดับต้น ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 2 ระดับปลาย ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนทางวิชาการทั้งหมดของนักศึกษา ตั้งแต่แรกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากร จนถึงภาคต้น ปีการศึกษา 2533 โดยแบ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average) ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับกลาง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average) ตั้งแต่ 2.26 ถึง 2.99 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average) ตั้งแต่ 2.25 ลงมา

สาขาวิชา หมายถึง กลุ่มคณะวิชาที่เปิดทำการสอนในมหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้ง 2 วิทยาเขต ซึ่งจัดแบ่งเป็น 3 สาขาวิชา ดังนี้

สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์

สาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์

สาขาวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์

แบบการเรียน (Learning Styles) หมายถึง ลักษณะและวิธีการเรียนของนักศึกษาแต่ละคนที่นิยมชมชอบและถือปฏิบัติ เป็นคุณลักษณะที่ค้นหาได้ แบ่งออกเป็น 6 แบบ ตามการแบ่งแบบการเรียนของกราช่าและไรช์แมน (Grasha and Reichman) คือ

1. แบบอิสระ (Independent)
2. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant)
3. แบบร่วมมือ (Collaborative)
4. แบบพึ่งพา (Dependent)
5. แบบแข่งขัน (Competitive)
6. แบบมีส่วนร่วม (Participant)

ลักษณะและวิธีการเรียนของแต่ละแบบได้กล่าวไว้ในบทที่ 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางแก่ฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยศิลปากร ในการวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการกำหนดนโยบายด้านวิชาการของ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอน ในการพิจารณาจัดแบบการสอนให้สอดคล้อง เหมาะสมกับแบบการเรียนของนักศึกษาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย